

המרחב הרגשי בחינוך היוצר – ביה"ס כקהילה מצמיחה יחסים וחוסן

TED TALK - אופק לחינוך היוצר

ד"ר מיכל גלסר, מפקחת ארצית על המערך הטיפולי

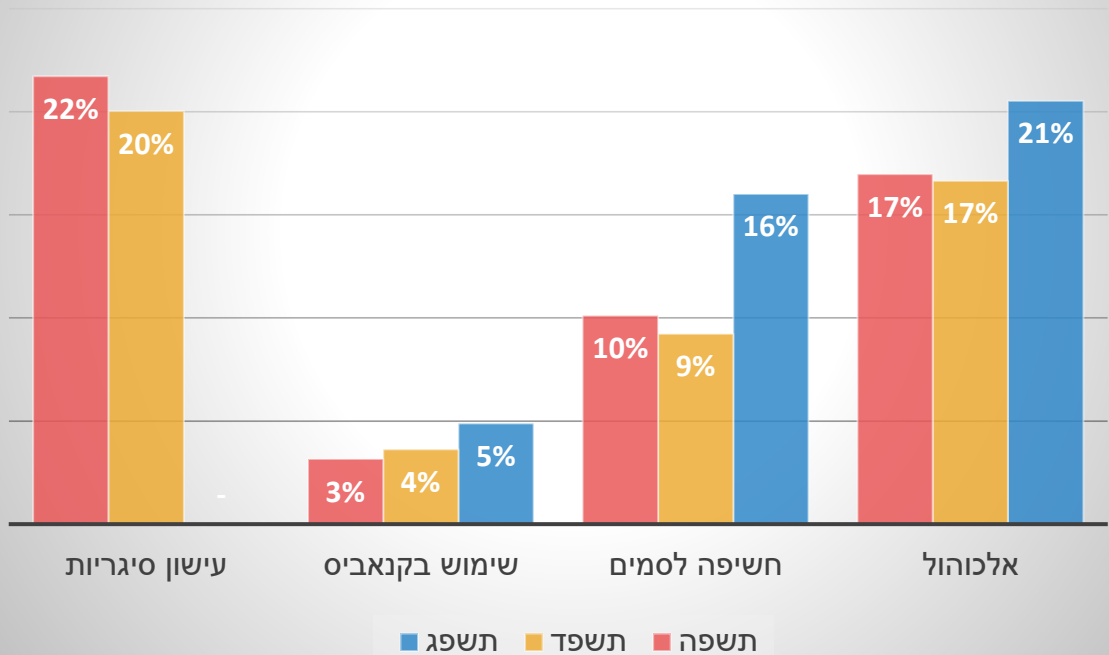
פברואר 2025

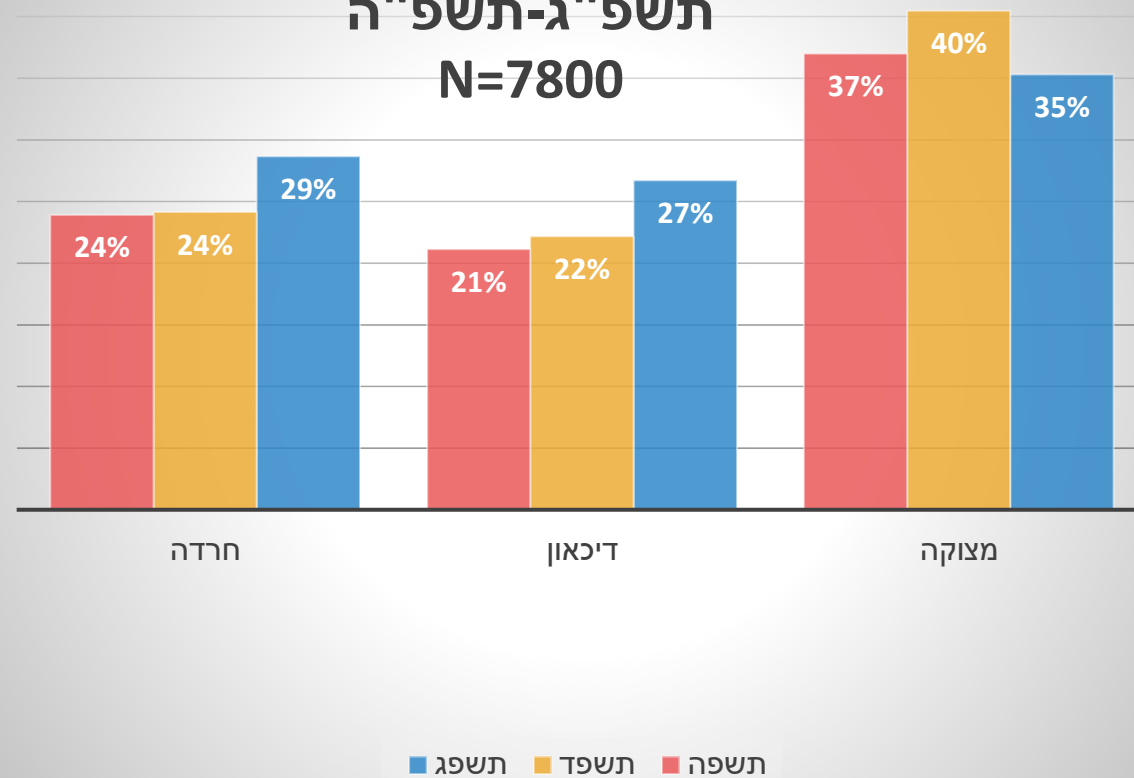

מאפייני התלמידים - תוצאות שאלוני המצוקה והתנהגויות סיכון

מגמות התנהגויות סיכון תשפ"ג-תשפ"ה 7800=N

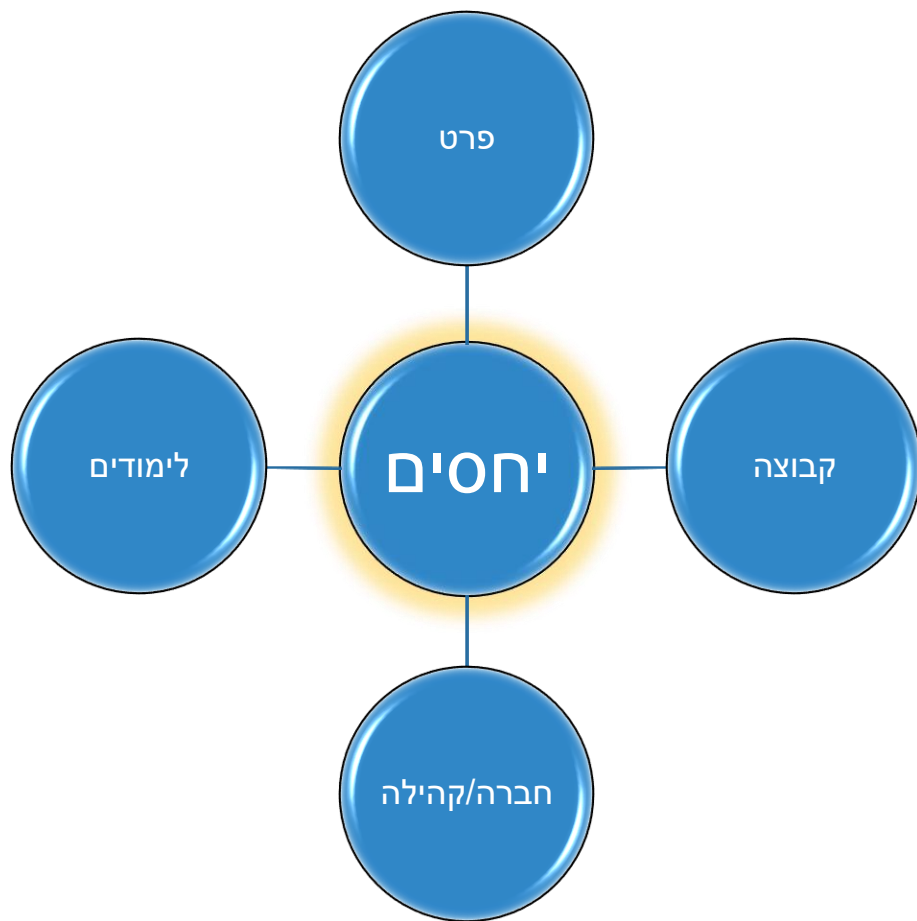

מגמות מצוקה בתי ספר לנוער תשפ"ג-תשפ"ה N=7800

תפיסת בית הספר כמרחב קהילתי המחולל שינוי

חינוך דואלי הומניסטי – פדגוגיה של יחסים

➤ למידה מתוך מערכות יחסים עם הסביבה – דיואי

➤ יחסים משמעותיים בין מורים לתלמידים הם הבסיס לחינוך – נודינגס

➤ למידה מבוססת אמון וקשר בין אישי – רוג'רס

➤ שיח דיאלוגי בין מורה לתלמיד במקום יחסי כוח – פריירה

➤ מערכות יחסים משמעותיות בין בני אדם כבסיס לצמיחה אישית וחינוכית - בובר

מה יעיל יותר?

לחזק את גורמי ההגנה?

לטפל בגורמי הסיכון?

החינוך היוצר

— חינוך דואלי-הומניסטי —

אוריינטציה פתוגנית לעומת אוריינטציה סלוטוגנית

(אנטובסקי, 1992)

רציונל המניעה – "חוסן נעורים" פרופ' יוסי הראל פיש, 2014 [מאמר חוסן נעורים](#)

במהלך מחקרים שנעשו בקרב מאות אלפי בני נוער בעולם, פרופ' הראל-פיש שם לב לפער בין גורמי סיכון לבין מנגנוני חוסן.

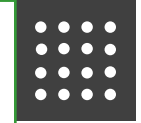
♦ הוא הבחין שבני נוער שמתמודדים עם קשיים, אך יש להם גורמים מגנים, מצליחים להימנע ממצבי סיכון ולתפקד בצורה טובה יותר.

♦ כך נולד הרציונל של "חוסן נעורים" – לא רק להסיר סיכונים, אלא לחזק גורמים מגנים.

📌 במקום להתמקד בגישה הישנה של טיפול בבעיות אחרי שהן מתרחשות, הוא חקר מה מאפשר לנערים להתמודד מלכתחילה עם אתגרי החיים.

📌 הוא זיהה 4 גורמים מרכזיים שחוזרים שוב ושוב אצל בני נוער שמצליחים לצמוח ולהימנע מסיכון, וקרא להם "מחוללי החוסן".

מחוללי החוסן התפקודי

מוקדי העבודה:

1. נוכחות של מבוגר משמעותי בחיי התלמיד
2. חוויה חיובית יום יומית בבית הספר
3. תחושה של ערך ומסוגלות עצמית
4. מחברות חברתית בריאה

תוצרים רצויים:

- ✓ אקלים חינוכי מייטבי – עליה בשייכות, מסוגלות, אוטונומיה, ירידה באלימות, תחושת קרבה ואיכפתיות גבוהה בין מורים לתלמידים, קשר מעולה בין התלמידים.
- ✓ צמצום מצוקות והתנהגויות סיכון – ירידה בהתנהגויות סיכון (אלכוהול, סמים...)
- ✓ צמצום הנשירה הגלויה והסמויה

למה בחרנו בגישה?

- ✓ אסטרטגיה מבוססת מחקר
- ✓ המבוגרים הם מחוללי השינוי – מורים, הורים, קהילה, חונכים בתעסוקה.
- ✓ בתי הספר של החינוך היוצר – שפע הזדמנויות להצמיח חוסן תפקודי (תעסוקה, סדנאות, פעילויות, התנדבויות, תוכניות יחודיות, מודלים שונים של תעסוקה...)
- ✓ גישה אקולוגית הוליסטית

נוכחות של מבוגר משמעותי בחיי התלמיד

"הדרך הטובה ביותר לחזות את עתידו של ילד היא להעניק לו מבוגר שיאמין בו." פיטר בנסון

"חֲנֹךְ לְנֶעַר עַל-פִּי דַרְכּוֹ, גַם כִּי יִזְקִין לֹא-יִסּוּר מִמֶּנָּה."

משלי כ"ב, ו'

כל מה שילד צריך זה מבוגר אחד שיאמין בו – הרב שלמה קרליבך

נוכחות של מבוגר משמעותי – גורם מכריע בחוסן נפשי והצלחה

✓ נוכחות עקבית של מבוגר משמעותי (מורה, הורה, מדריך) מגבירה ביטחון, חוסן נפשי ומסוגלות.

✓ מחקרים בינלאומיים (Werner & Smith, 2001; הראל-פיש, 2013) מצביעים על:

- עלייה בחוסן רגשי ובהצלחה אקדמית בקרב תלמידים עם מבוגר תומך.

- ירידה בתחושות חרדה, בדידות והתנהגויות סיכון.

✓ מחקר ה-(HBSC, 2016) WHO על 400,000 תלמידים הראה:

- קשר חיובי עם מבוגר מנבא שיפור ברווחה נפשית ומוטיבציה לימודית.

- הפחתת מעורבות באלימות, סמים ונשירה סמויה (Resnick et al., 1997).

🚩 קשרים משמעותיים עם מבוגרים – מפתח לחוסן ולהתפתחות תקינה של תלמידים.

2 חוויה יומיומית חיובית בבית הספר 🏡

📌 "בית הספר צריך להיות מקום שטוב להיות בו – לא רק מקום ללמידה."

✓ חוויות חיוביות יומיומיות בונות תחושת ביטחון ושייכות.

✓ זה יכול לבוא לידי ביטוי באינטראקציות חברתיות טובות, שיעורים חווייתיים, פעילויות משמעותיות, ואפילו

מחוות קטנות של אכפתיות מצד הצוות.

✓ כאשר תלמידים מתחברים רגשית לבית הספר, הם פחות מועדים למצבי סיכון כמו אלימות, נשירה, או

חוסר מעורבות בלימודים.

3 תחושת ערך עצמי ומסוגלות 🙌

📌 "אם תלמיד מאמין בעצמו – הוא ימצא את הדרך להתמודד עם קשיים."

✓ תלמידים שמפתחים תחושת ערך עצמי מעיזים יותר, מתמודדים עם כישלונות טוב יותר ולא מוותרים

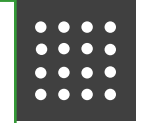
לעצמם בקלות.

✓ זה כולל מתן הזדמנויות לתלמידים לחוות הצלחה, לפתח כישורים, ולחזק את הדימוי העצמי שלהם.

✓ מערכת חינוך שמעודדת למידה מבוססת חוזקות (Strength-Based Learning) תורמת ישירות לחיזוק

מחולל החוסן הזה.

מחברות חברתית בריאה

מחברות חברתית בריאה ומצמיחה 4

"השתייכות לקהילה היא אחד הגורמים המשמעותיים ביותר לבריאות נפשית של צעירים." 📌

כשילדים מרגישים שייכים לכיתה, לקבוצת חברים או לקהילה, הם חווים פחות בדידות ודיכאון. ✓

מחברות חברתית חיובית מחזקת קשרים בין תלמידים ומונעת בריונות, דחייה וניכור. ✓

יצירת מנגנונים תומכים של חברות, מעגלי שיח והשתייכות מפחיתה מצבי סיכון ומעלה את רמות האושר ✓

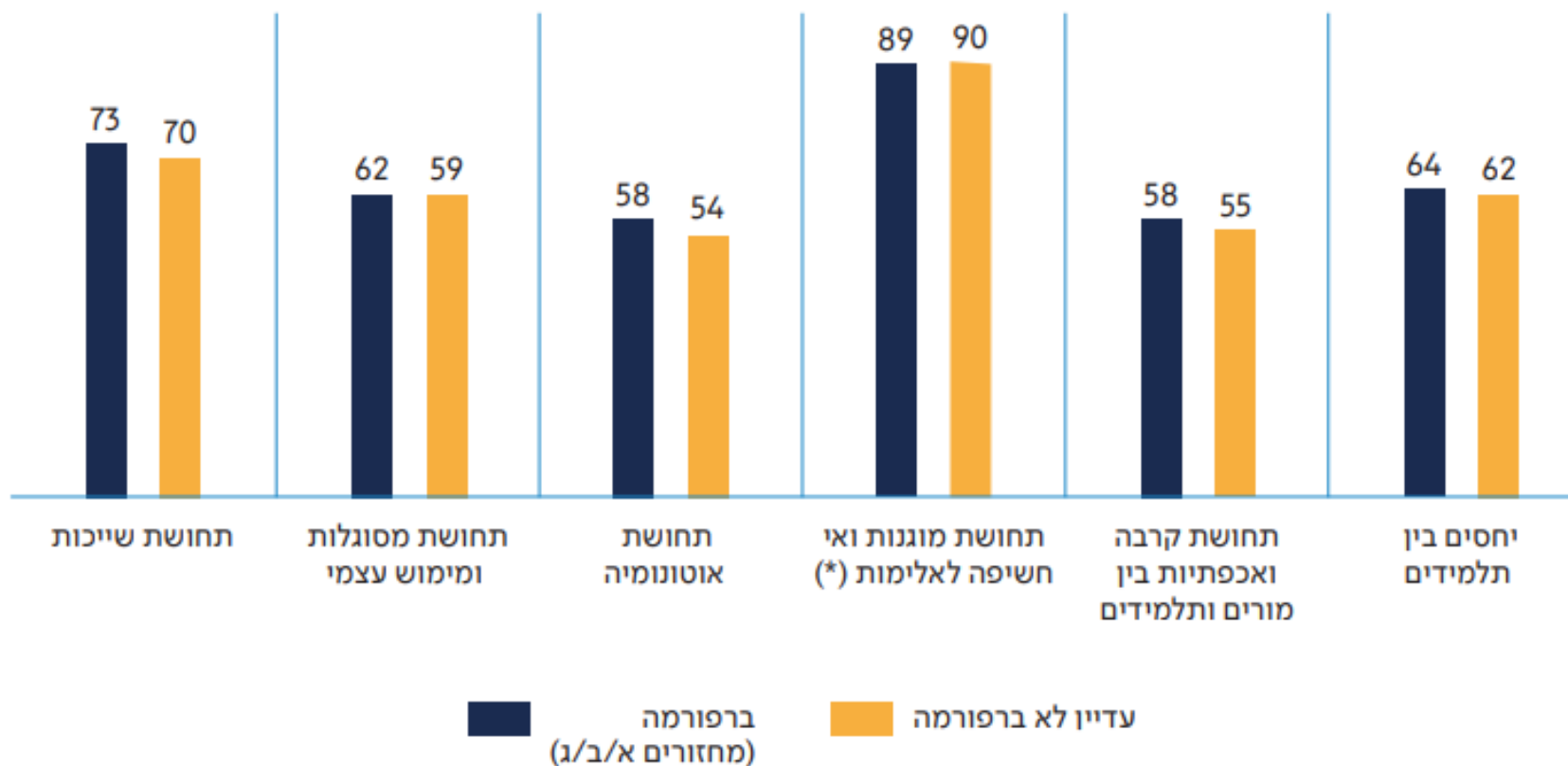
והתפקוד החברתי.

השוואת מדדי אקלים תשפ"ד

בתי ספר ברפורמת החינוך היוצר לעומת בתי ספר שאינם ברפורמת החינוך היוצר

השוואת מדדי אקלים מורים

בתי ספר ברפורמת החינוך היוצר לעומת בתי ספר שאינם ברפורמת החינוך היוצר

